

Gunnar Ekelöf —

(Foto: Gösta Nordin)

Gunnar Ekelöfs pessimistiske bekendelse

AF TORBEN BROSTRØM

Gunnar Ekelöf: En röst. Efterlämnade dikter och anteckningar. 148 s. 38 sv. kr. Bonniers.

I INTRODUKTIONSNUMMERET til det modernistiske tidsskrift *Karavan* (1934) skrev den nu afdøde lyriker Gunnar Ekelöf nogle ord som måske virker lige så provokerende i dag som dengang:

Der har sedan någon tid blivit oändligt mycket farligare att bekänna sin absoluta pessimism än någonsinn tidigare. Pessimisten stämplas som en asocial, livsfientlig och ansvarslös individ Han har ingen riktig livstro: det går med andra ord inte så bra att ackordera med honom. Men det finns också en livstro som inte har någon användning för samhället, och det är ojämförligt mycket ansvarslösare att hjälpa till med utprånglandet av fantasivärden.

De sidste ord er en advarsel mod at sætte forfalskede, forgrovede fantasiprodukter i

omløb i samfundsnyttigt øjemed. Dette forsvar for fantasien og hævdelsen af livstro er ejendommeligt ved at sættes i forbindelse med den dybe pessimisme Ekelöf udtrykker. Den gjaldt ikke kun for hans digtning i trediveerne, men gennemtrænger alt hvad han har skrevet.

I DEN TAKKETALE han skrev, da han havde fået tildelt Nordisk Råds Litteraturpris i 1966 for digtsamlingen *Diwan över Fursten af Emgion*, hedder det:

Jag har genomlevt, i fantasien, i medlidandet alla de skamlösheter som präglar den första hälften av 1900-talet. Jag har också sett vid tidig ålder, bleka shellchockade människor militäriskt uppradade utefter Unter den Linden, hjälplöst skakande. Samma år såg jag slagfält, där inte ett hus fanns kvar, inte ett träd. Det var 1920. Sedan kom Spanienskriget, andra världskriget, Korea, Vietnam och sedan uråldrig tid rashatet på alla fronter, maktmänniskan, den fantasilösa, alltså omedlidsamma.

Han kalder sig konfessionsløs, og har intet andet program end at være sig alt dette bevidst. Gennem medfølelse og medlidenhed — som på svensk har en bedre sproglig form: *medlidandet*.

Han misunder dem som kan mobilisere en optimisme, selv kan han kun påkalde uskylden, det ukendte væsen som inkarneres i forskellige kvindeskikkelser. Han skriver om døden, men det er livet han hele tiden tænker på.

FOR ET PAR ÅR siden kom Gunnar Ekelöfs »Självbioografi«, en sammenstilling af efterladte breve og optegnelser. Forrådet synes udtømmeligt. Det er atter hans enke, Ingrid Ekelöf, der nu har redigeret et nyt bind efterlændskaber under titlen *En röst. Efterlämnade dikter och anteckningar*. Bogen har vel ikke samme gennemslagskraft som selvbiografien, men den er ligeså nødvendig og vigtig. Med sin dokumentariske form viser den gribende hvad der måtte mobiliseres af fantasi og styrke for at gennemleve og bære dette sortsyn.

Dens materiale strækker sig fra 1927 til dødsåret 1968 og består for størstedelen af ubearbejdede skitser, der danner en baggrund og et supplement til det, han selv publicerede. Til hvad der allerede findes fremme af efterladte digte føjes afsluttende 19 digte fra de sidste år. Den mindste af disse tekster er et diktat, »et ord som kom til mig!«:

»I sinnligt allvar«.

Det er kærligheden som er hans sidste tema, i digt efter digt, og værd at mærke sig er dette spontane indfald der godt kunne være en grundformel: *i sanselig alvor*. Hvad der ved første øjekast kunne ligne abstrakte spekulationer, har næsten altid sansningen som basis. På samme måde kommer hans poesi først til sin ret, når den høres. Den er ikke en skrift, men en stemme. Udvalget er kaldt *en röst*.

Denne lavmælte stemme risikerer at blive overhørt, i dag overdøvet af råbet på samfundsrelevant, optimistisk menneskeskildring. Der er dog fantasiformer man ikke kan akkordere med.

Man skal have godt råd for at kunne undvære den slags. Jeg kender ingen nyere nordisk poesi som med større intensitet har bearbejdet det tragiske menneskesyn og åbnet perspektiver i det indre landskab. Bogen her er en hjælp til forståelse af processerne, lidt af en nøgle til denne krævende poesi.